

szemináriumi előadásaira idegen szakokról is összesereglett a hallgatóság.

A Buksi nagy haragja, keserősége idején Udvarhelyi Sándor volt az egyetlen ember a világon, aki nem állott be a csufolódók közé. Valami különös írt nem talált ő sem a Buksi nagy bánatára, de legalább — ahogy Buksi mondaná — szépen nézett rá, ami akár volt tudatos, akár nem, igen jól esett akkoriban Buksinak.

Ennél több talán nem is történt ama nevezetes délelőttön, mégis innen számítódik a Buksi és Udvarhelyi Sándor barátsága.

Ez a barátság cseppet sem volt valami udvarlással, kísérgetésekkel átszótt rendes barátság, egész rendkívüli módon csak jegyzetügyek, tanulmányi kérdések egyesült erővel való megoldását tartalmazta — ahogy Buksi meséli —, a nagykomoly Udvarhelyi Sándor még csak „szépen“ sem nézett rá többé, bár ebben lehet egy kis tévedés is, hiszen Buksi asztala közvetlenül a kathedra előtt állott, ahonnan lehetetlen volt ellenőrizni az utolsó helyen tanyázó Udvarhelyi különböző pillantásait.

Itt talán sok-sok pontot kellene tennem, vagy üresen hagynom egy darabka papírt, mert történetünk folyamán ezután sokáig nem történt említésre méltó dolog, avagy ha történt, Isten a tanum, nagyító üveggel sem lehetett volna észrevenni. — Egyszóval ott folytatom, hogy lassan már a félév is befejeződött, — azaz hogy kinek lassan, kinek nagyon is hamar — már csak az utolsó kollokviumokra készülők jártak fel a szemináriumba, Udvarhelyi Sándor is szerencsésen túl volt már a szakvizsgán, s most már igazán csak barátságból járogatott fel a szemináriumba, hogy a kollokviumára készülő Buksinak utbaigazításokat adjon.

Ezt persze nagyon természetesnek találta mindenki, legfőképpen Buksi és a komoly Sándor, és talán sohasem történt volna semmi nevezetes, ha egy napon levél nem érkezik messze Csik vármegyéből, annak is egy apró falujából, ahol a Sándor édes apja, kicsiny kis föld gazdája, nagy bajban volt már az aratással, nagyon nagy szüksége volt öregedő keze mellé a Sándor fia fiatal, erős karjára.

Meleg sugaru, júniusi kora délután volt, mikor Udvarhelyi Sándor végigrótt a Egyetem-utcát és befordult mégegyszer, utolsó mindennapisággal az egyetem kapuján. A szeminárium ajtaja előtt megállott egy pillanatra, mielőtt benyitott. Buksi, amint a belépőre pillantott, mintha kissé elpirult volna — tünt fel Sándornak, ha ugyan nem úgy emlékszik rá utólag, hiszen nem volt már a régi komolynézésű, megszokott Sándor, valami rendkívüli, különös rezgett a hangjában, szemei zavartan kerütek a leány tekintetét.

Az ábrázós tüneményekről lett volna szó, a fizikai földrajz lélekemelő rejtelméről, Udvarhelyi Sándor azonban egyre hasznavehetetlenebb feleleteket adott. Buksi csak elhallgatta egy darabig, bár belül hangosan kalapálni kezdett a szivecskéje, aztán egyszerre csak megállott kezében a ceruza. Nagy, megriadt gyerekszemeivel csodálkozva nézett Udvarhelyire. Csengő gyerekhangja elfelejtett csengeni, amint megszólalt.

— Sándor, magának valami baja van.

Udvarhelyi Sándor komolyan, mélyen, hosszasan belenézett a riadt lányszemekbe, nagy, erős kezével lassan utána nyult a lány csuklójának.

— Nincs semmi bajom, Buksi — nincs semmi bajom . . . Csak éppen szeretnék valamit megmondani Magának . . .

A lány lassan remegni kezdett a férfi tekintetétől, szemei elfátyolosodtak, feje hirtelen az asztalra csuklott, Sándor gyöngéden megsimogatta aranyszőke haját. Keze ügyefogyottan hullott a pad támlájára.

— Buksi ne sirjon . . . — ennyit mondott nagyon halkán és nézte sokáig a lány meg-megrebbenő vállait.

Másnap reggel zajos, utolsó kollokviumra gyülekező, bucsuzkodó diáktársaság verte fel a szeminárium megporosodott csendjét, Buksi általános habot közepett ugrált fel a kathedrára, s mégegyszer, újra végig komédiázta az *azóta* sem próbált komédiát.

A hangos, egetverő diákkacagás a nyitott ablakon keresztül kitáncolt a tavaszi reggelbe, s végigcsengett-bongott a csendes kolozsvári utcákon . . .

Fetter Gyula.

A jó kacagás.

A nagy latin életmester mondá annak idején: „A melyben pedig nem kacagunk, elveszett az az óra.“

S nekünk mai embernek, sokról lemondott, sokat elvesztett és sokat elhullató embernek: magyaroknak vajjon hány órája, hány évekké sorozható napja veszett már el?

Istennek pedig egyébként mi nem szomorúságra hivatott fajtája volnánk, a pajzsunkból sem kopott volna még ki az „Eb ura fakó“, de már az anyánk elfelejtett a bölcsőnk fölött eleget kacagni, hát elfelejtettünk azután lassan mi is. (Hát csak drága lett a jó kacagás. Időnk sincs rá. A régi urakkal még történtek anekdoták, a régi dámák éltek s szerettek csinálni vigjátékot még, de ma? Ma nincs miből immár féldélután elkvaterkázni és nincs hol mikor szólni a megyei intrikákat. Ma már csak pihenők az állomások s pénzért terem a föld.)

Az emberiség kezd eltávolodni a kacagástól. Sőt azt is állítom (ha már az orvosok nem állítják), hogy a gyomorbetegségek, — na mondjuk szűken mérve: 10%-ban arra vezethetők vissza, hogy az emberek keveset nevetnek,

A kacagás hiányát pedig érzi és sýnyli az emberiség. A legdrágábban képes megfizetni a legolcsóbb komikumot, tréfát, humort. Szegény, mennyire hajlandó kacagás okául avatni a legkisebb okot, mennyi abszolút értékről képes lemondani egy kevés relatív értékű kacagásért, hány kilométert képes gyalogni egy morzsájáért a mosolygásnak. Nézzük meg a mozikat, az orfeumokat, a cirkuszokat, a mulatókat, melyek nemcsak nálunk, de mindenütt a világon napról-napra, estéről-estére zsúfolva vannak a kacagás legcifrább koldusaival. Nem a spleen: a temetője a kacagásnak keresi leggyakrabban fel ezeket a helyeket?

Mert nem a szomorúság az ellensége a kacagásnak, hanem az érdektelenség, a spleen.

A spleennek pedig anyja a lélek, apja a kultúra. S ha már most a lelki tulfejlődést a modern felfogás ki tudja egyenliteni (már pedig ki fogja egyenliteni), majdan a sporttal kell hogy technikai megoldást találjon a kacagás és a kacagás okának, ingerének kérdése is valami lelki burnótszelencében.

Ilyen burnótszelence ma pld. a mozi. Az „amerikai burleszk“. — A multkor látok egy reklámot a villamoson: „Teljes burleszk műsor, kacagóest a városligeti Tómoziban. Szereplők: Zigoto, „Ó“, Fatty, Chaplin, összesen 12 felvonásban.“ Elmentem. Nagyon éheztem már a jó kacagást. Elmentem, mint a

hogy az emberek elmennek megfürödni. Közvetlenül éreztem, hogy a nevető izmaimnak először bizonyos, elszokott, elfejlődött vibrálására, azután megbékélt visszaernyedésére szükségem van.

Mikor azután hazafelé jöttem s jöttem gondosan visszafésült arccal, nehogy valaki meglássa, hogy én kacagással is foglalkozom, elgondolkoztam így a dolgok alatt.

Amerikai burleszk. Fatty, mint liftboy törülgeti a liftablakot. Néhol rálehel, néhol foltokat piszkál le róla, aztán gondosan dörzsöli egy ronggyal. Egyszer aztán egy feltétlen komoly és az előbbivel azonos stílusú mozdulattal kihajlik s kinyul — mi az ördög: az üvegen (na né, az ember most látja, hogy az ablaknak nincs üvege) és kívülről pucolja rendületlen együgyűséggel tovább. Az embernek elmosolyodik a hasizma. — Amerikai burleszk. Chaplin, mint rendőr, kiküldetik a city rémének elfogatására. Találkoznak. Az irdatlan óriás készül elmorzsolni az apró emberkét. Rettentő félelmében Chaplin veszi gummibotját, rávág az óriás fejére teljes erőből. A mamuthember megvakarja a fejét — a szám széjjel szalad. — Chaplin teljes erővel veri főbe megint, az óriás észre sem veszi, — a kacagás felkövetelőzik a torkomba. Chaplin végleg elképedve letámasztja botját a gázlámpának és „Istenkém, ugy-e én tréfáltam“ vagy „ugy-e rossz álom az, ami most következni fog“, arccal, mint egy polgári szemlélet közömbössége, akar odébb menni, — na most már nem állom meg, felkacagok ideges borzongással, fojtottan, de egész hangosan felkacagok. S az egész mozi harsányan, bőven, jóságosan árad a kacagástól s szinte folyik és fénylik ez a kacagás.

Ó szent kacagás, felség, ha egyszer egy napig te lennél a pápa, beh nem harcolnának többet a királyok. Mennyi feloldás, megbocsátás, jóság, mennyi hit, erő, bizás, mennyi hatalom és okosság van benned. Mennyi idiótád, mennyi rabod, mennyi beteged, mennyi vakod és tehetetlened van neked.

Mennyivel többet ér belőled egy csöpp, mint száz súlyos kötetnyi terhe a komolyságnak.

S mi, akik ápolni, termelni, nevelni, formálni volnánk hivatva téged, akik egyike vagyunk a népeknek, melyek adottságban és szerzettségben a legfisztabb humort, a legmélyebb komikumot, a legragyogóbb tréfát tudják előállítani, mi hagyjuk magunkat hátraszorítani Amerika neo primitivizmusának fahangu, cow-boy szagu burleszkjeitől.

Mert olyan koldusok vagyunk, olyan koldusai vagyunk, hogy arannyal fizetünk akármi, minden kacagásnak.

Udvarhelyi.

Csonka Magyarország — nem ország
Egész Magyarország — menyország!

Lázár Lajos

könyvkereskedése megnyilott.

Feketesas-utca 17. szám.

A DANTE-ÁLOM.

Nagy erdő. Híves, ős ciprus erdő.
Egyetlen, bizonyos uton egyedül
Megyek. Mögöttem fogy el a fény,
Roppant árnyékom tolong előttem,
S az élet, a nyár marad el, menekül.

Nagy erdő. Híres, babona-erdő.
Minden szavam viharzúgató ének.
Csupa suttogó lárma a mély,
Panasz sóhajt a sűrűn s a fákon
Gáncsoló, gúnyos, vén hollóbeszéd.

Nagy erdő. Híres temető-erdő.
Örök avarágyon együtt holtak.
Betűzők egy-egy mérföldkövet:
Messzire tévedt, korán megállott
Elűzött, elpredált poéták voltak.

Nagy erdő. Híres ölelő-erdő.
Felhő suhanása asszonyi árnyak
Táncol a tájon merre járok.
Csóktalan csókkal, csábítva, csalva
Lilla, Gina, Léda halálra játsznak.

Nagy erdő. Híres, örökség-erdő.
Kíróva rám itt rég Vitéz szerelme,
Vajda sötétje, Ady sorsa.
Vonszol az út és visznek a terhek,
Megyek. Rettegve, vágyva, énekelve.

Csanády György.

Levél.

Testvérem! Országos vásáron jártál. A gyermek kíváncsiság elvitt Téged is a 7 és 16 krajcáros bazárok olcsóságaitól cirkuszon, körhíntán, panoráman és sok egyéb csodás látványosságon keresztül mindenhová. Rég volt ugy-e, amikor egy pár hatasért kibámulhattad magad kedvedre s még vásárfiúra is tellett. A sok vásári portékát áruló bódé közül állottál annál is, amelyikben olcsó pénzért rikító színű szent képeket árulnak. Láthattad a sárkánnyal viaskodó szent György lovagot; másik képen ló és ludlábu ördögök a lepedő négy sarkánál fogva cipelik a rossz életű haldoklót s az angyal arcát eltakarva sír. Volt ott sok más jelenet ékesen leábrázolva. Nekem gyermekkoromban egy különösen tetszett. Az a kép, ahol napsugárból font négy kerekű kocsiba tűzet fújó paripák vannak fogva. Angyal ül a bakon. Hátral pedig nagy kényelemmel, hosszú hófehér szakállal és hófehér köntösben az Atyaisten; végtelenül kedves, mosolygós ábrázatu öreg bácsika, aki egy élet fáradsága után most a jól megérdemelt nyugalmat élvezi. Kár, hogy a kezéből hiányzik a nagyöblű, meggyipirosra kiszívott tajtékpipa. Jómódu nyugdíjas öreg urak kényelméhez ez is hozzátartozik.

Mosolyogsz Testvérem? Pedig lásd az a vásáros kép ott él sok-sok ezer képzelő tehetségben s a kennek megfelelő élet itt lüktet, zajlik... dehogy! pizsmog, ténfereg, tehetetlenkedik körülöttünk, mint elernyedtség és céltalanság. A ma élete hűsöges kópiaja a nyugalomba helyezett Istenségnek. Azt mondod rá: nem lehet. Dehogy nem. Boncolgassuk egy kicsit az emberi természetet, az ő tényleges gondolkodását s mindjárt magától bebizonyítódik az ellentétel.